

GYERGYAY István, színész ^{A Ungvár}

Született Ungvárott, színész lett Budapesten, filmszínész Hollywoodban... Ez volna Gyergyay Pista életrajza magyarórájában.

Hozzászoktunk, hogy külföldre szakadt honfitársaink hazalátogatnak. Repülőgép, kocsí, vonat hozza őket. Szép időben a Sirály, a gyorsjáratú szárnyashajó Bécsből. Mindegyiket körülveszi rokon, baráti köre. A hazaérkezők között akad „egy a tömegből”, s akad hírneves. Gyergyay István az utóbbiak közé tartozik. Angliában, majd Amerikában Steve Geray néven vált ismertté.

De még nem tartunk ott.

Egyelőre azt a jelenetet mutatja be „múltba néző tévékészülékünk”, amint a Gyergyay gyerek szívésségből elmegy egy ismerősének „végszavazni”. És a végszavazó, szívésségtévő barátból vált színész. Az akkor közismert Rózsahegy-i iskolában tanult. Kálmán bácsi keze alól sok, később híressé vált színész került ki. Gyergyayt a Nemzeti Színház szerződtette. Ez 1923-ban történt. Gyergyay „natúrbursch” lett, ami olyasféle volt, mint a naíva himnembem. Manapság mindkét szerepkör már csak ódon emlék. Akkoriban nagyon keresték a kedves, fiatal színé-

szekeket. Gyergyayt fiatalos arca, humorérzéke, tehetsége gyorsan röpitette előre a pá-

„M. Hires” Brosz
1970 Oct. 3.



Gyergyay István: „My Dad the Polack” (Apám, a lengyel) főszerepében (Stanley Playhouse, 1968)

GYERGYAY ISTVÁN ÚJRA BUDAPESTEN

színház
ROCKY MOUNTAINS
tövében

lyán. Nagy klasszikus szerepeket bízta rá. Volt ő Molière furfangos Scapinje, Shakespeare-vígjátékok ifjú szerelmese, és sok minden egyében kívül a Szentivánéji álom Puckja is, ami akkoriban nagy szenzációnak számított, mert Gyergyay volt az első fiú-Puck, ezt a bűbájos kópét addig mindig nővel játsztatták.

A nemzeti színházi sikerek más színpadokra is elragadták. Azokban az években a divatos színészek gyakran cseréltek színházat, s ez nem is volt rossz divat. Gyergyay fellépett a Vígyszínházban, a Belvárosi Színházban, itt különösen emlékezetes sikert aratott Szép Ernő Aranyóra és Lila akác című költői játékaiban, Indig Ottó Torockói menyasszonyában. Heltai Jenő és Bródy Pál volt akkoriban a Belvárosi Színház igazgatója, Berlinből hozták viszsza Gyergyayt. Most, sok év távlatából férfiasan bevallja, hogy Berlinbe azért ment, mert Budapesten sok volt az adóssága (mert hát a másik játék, a zöldasztal és a zöldgyep elvitte, amit az egyik játék, a színpadi hozott...) Berlin meg azért hagyta ott, mert nem váltak be tervei. Budapesten viszont folytatódtak, sőt fokozódtak sikerei. Egyszer például a Zsák-bamacska című Eisemann operettben lépett fel Röck Marikával. Sikere Bécsig

visszhangzott. Ki is vitték feleségével, a szép Kun Magdával együtt. Pista nem tudott németül, de bevágta szerepét. És a siker tovább ragadta Londonba, ahol a Duke of York színházban játszott, angolul. Miért ne? Angolul se tudott, de mi az egy jó fiú színésznek? Pár év múlva át-rándult Párizsba is. Ott meg franciául játszott.

A londoni Dorchester Hotelben előadták a Midnight Laughter című revüt. Gyergyayra, az akkor már valóban angolul jól beszélő Steve Gerayra bízta a konferanszié szerepét. Hát aki magyarul és németül kedves tudott lenni, az persze angolul is kedves volt. Ez a fiús

báj röpitette egyre tovább. Budapestet nem a kivándorlás szándékával hagyta el, egyszerűen csak engedte, hogy a sors és a menedzserek egyre újabb színpadokra, és egyre távolibb országokba röpitsek.

Londonban Gyergyay István és Kun Magda útjai elváltak. Magdát 1942-ben, a repülőtémadások során, bombatalálat érte. Kórházba vitték, ahol hiába küzdöttek életéért: a tehetséges magyar színésznő Angliában német támadás áldozatává lett. Gyergyayt pedig egy újabb szerződés az Egyesült Államokba szólította. A Fox, a Columbia, majd a Metro filmgyár szerződtette. Harminkét év alatt mintegy 250 filmben játszott jelentős szerepet. (Filmgyári munkáját nem minden gyakorlat nélkül kezdte, mert annak idején főszerepet játszott — Annabella partnereként — Fejős Pál átütő sikerű filmjében, a Tavaszi záporban.)

Gyergyay Pista akkoriban Hollywoodban lakott. Most a közép-amerikai Denverben van az otthona, ott él 19 éves fiával és 16 éves leányával. S bár már nyugdíjas — 66 éves —, a szakmához ma is szoros kapcsolatok fűzik. Van egy „Geray Plays” nevű, 150 személtves kamaraszínháza, amely nyaranta négy hónapon át játszik. Geray az igazgatója, rendezője és fiatal színészek tanítója. A színház a Rocky Mountains heglánc tövében, a Roosevelti Nemzeti Park bejáratánál van, nyaranta hatalmas turistaforgalom halad el mellette.

Gyergyay, amióta sorsa elsodorta hazájától, most először érkezett vissza. A Fészek Klubban ebédel, vacsorázik, ott találkozik, ölelkezik össze régi pályatársaival.

Szánthó Dénes



Egy réges-régi színházi lapból: Gyergyay István Szemlér Máriával,
Gózon Gyulával és Gaál Franciskával



Jetty, az új család híveket hoz Annáról, a régi
selejtekről. Bill meg van ijedve, mert most már
kiderül, hogy Anna Győzében és a húnsa
Gyergyay István és Szemlér Mária



Ezért helyeskedik Bill védőállásba. Amikor meg-
jelenik Cove Kelly, a leges Anna régi szerelme.
Kelly nem tudja, hogy Bill az „Általán” és be-
jelenti, hogy délelőtti megegyésről Annával
Gyergyay István és Gózon Gyula



Joyce a családi jelenetnél már bevallotta, hogy
a gyerekeket egy csomó igaz, végleg kioldotta
széki az általán Appleby, rendbe hozta a co-
nyagi ügyeit és már csak egy gondja van:
Nem szeret, akik mindenkinél jobban
szeret
Franciska és Gyergyay István
„Sokszor „A család ez”



Joyce panaszkodik Jimnek, hogy akik és igazán
szert, az nem akarja észrevenni.
Jim: Vágt lebe az a hülyét és elpeld a pap-
Kos.
Joyce a „család ez” megfogadja gyámnapja
tanácsát, lefekteti és elviszi a paphoz.
Gaál Franciska és Várady Lajos
(László lefektetel)